

FARKAS BEÁTA — VÁRNAY ERNŐ

**BEVEZETÉS
AZ EURÓPAI UNIÓ
TANULMÁNYOZÁSÁBA**

Lsz: 1252/1999

Szeged 1997

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
I. BEVEZETÉS A REGIONÁLIS INTEGRÁCIÓ ELMÉLETI HÁTTERÉBE	3
1. INTEGRÁCIÓS ELMÉLETEK	3
1.1. Az integráció szintjei	3
1.2. A liberális elméletek	4
1.2.1. A vámunió-elméletek	5
1.2.2. A közöspiaci elméletek	6
1.3. Dirigista elméletek	7
2. A GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS REGIONÁLIS ELMÉLETEI	8
II. TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS	11
1. ÚT AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEKHEZ	11
1.1. Történelmi előzmények	11
1.2. A hidegháború hatásai	12
2. A KÖZÖSSÉGEK MEGALAKULÁSA	15
2.1. A Benelux együttműködés	15
2.2. Az Európai Szén- és Acélközösség	15
2.3. A Spaak-jelentés	16
2.4. A Római Szerződés	17
3. AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEKTŐL AZ EURÓPAI UNIÓIG	19
3.1. A dinamikus fejlődés évei	20
3.2. Feszültségek az integráció folyamatában, a luxemburgi kompromisszum	20
3.3. Nagy-Britannia útja a Közösségbe	21
3.4. Az integráció mélyítésének terve a világgazdasági válság árnyékában	22
3.5. A Tindemans-jelentés	23
3.6. Bővülés a mediterrán országokkal	24
3.7. Újabb kísérletek az integráció fejlesztésére	25
3.8. Az egységes belső piac felé	26
3.9. A Fehér Könyv	27
3.10. Az Egységes Európai Okmány	29
3.11. A Maastrichti Szerződés	29
3.12. A bővülés újabb hulláma	30

III. AZ EURÓPAI UNIÓ SZERVEZETE ÉS DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁSA, JOGSZABÁLYAI	33
1. A KÖZÖSSÉG SZERVEZETE, DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁSA	33
1.1. Az Európai Parlament	33
1.2. A Miniszterek Tanácsa	35
1.3. A Bizottság	36
1.4. Egyéb szervek	37
2. DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁS	38
2.1. Az eljárás típusai	38
2.1.1. A konzultációs eljárás	39
2.1.2. A kooperációs eljárás	39
2.1.3. Együttdöntési eljárás	39
2.2. Jogszabályok és egyéb intézkedések	40
3. AZ EK JOGFORRÁSAI	41
4. EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA	41
4.1. Praejudiciális eljárások	42
4.2. Kikényszerítési per tagállam ellen	42
4.3. Érvénytelenítési per a 173. cikkely alapján	42
4.4. Intézkedés elmulasztása miatt indított per a 175. cikkely alapján	43
4.5. Kártérítési perek	43
4.6. Munkaügyi viták	43
IV. A KÖZÖS PIACTÓL A GAZDASÁGI ÉS MONETÁRIS UNIÓIG	47
1. A NÉGY SZABADSÁG	47
1.1. Az áruk szabad mozgása	47
1.1.1. A vámunió	47
1.1.2. A mennyiségi korlátozások és a velük egyenértékű intézkedések tilalma	48
1.1.3. Milyen esetben engedhetők mennyiségi korlátozást jelentő előírások?	50
1.2. A személyek szabad mozgása	50
1.3. A letelepedés szabadsága	51
1.4. A szolgáltatások nyújtásának szabadsága	52
1.5. A tőke szabad mozgása	53
2. AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG VERSENYJOGA	53
2.1. A 85. cikkely (kartelltilalom)	54
2.1.1. Megjegyzések a tilalom értelmezéséről	55
2.1.2. Az államok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás	55
2.1.3. Területenkívüliség	56
2.1.4. Cél vagy hatás	56
2.1.5. Kisebb jelentőségű megállapodások	56
2.1.6. Szektorális semlegesség	56
2.1.7. A megállapodások semmissége	57
2.1.8. Kivételek	57

2.2. A 86. cikkely: A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma, antitröszt-rendeletkezés	57
2.2.1. Megjegyzések a 86. cikkellyel kapcsolatban	58
2.2.2. A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás	59
2.3. A Tanács 4064/89. EKG számú rendelete a vállalati egyesülések ellenőrzéséről	59
2.3.1. Állami támogatások	60
2.3.2. A kivételek	61
3. A MONETÁRIS UNIÓ	62
3.1. Az európai monetáris integráció	62
3.2. Infláció, munkanélküliség és az optimális valutáris térség (optimal currency area)	63
3.3. Út a monetáris unióhoz	64
3.3.1. Az ECU	65
3.4. Az Európai Monetáris Rendszer története	66
3.5. „Maastricht forradalma”: a gazdasági és pénzügyi unió immár Alapszerződésben vállalt cél	67
3.5.1. Az átmenet szakaszai	67
3.5.2. A konvergencia kritériumai	68
3.5.3. Az átmenet harmadik szakasza	69
3.6. A gazdasági és pénzügyi unió „gazdasági” dimenziója	70
V. KÖZÖS POLITIKÁK	71
1. AGRÁRPOLITIKA	71
1.1. Az agrárszektor sajátosságai	71
1.2. A célok meghatározása	72
1.3. Az alapelvek	72
1.4. Az érdekek összehangolása	73
1.5. Piaci rendtartások	73
1.6. Különleges pénzügyi megoldások	76
1.7. A Mansholt-terv	77
1.8. A közös agrárpolitika eredményei és problémái	77
1.9. Reformok a 80-as években	79
1.10. Az agrárpolitika nemzetközi kihatásai	81
2. HALÁSZATI POLITIKA	81
3. IPARPOLITIKA	82
3.1. Az átfogó iparpolitika hiánya	82
3.2. Acélipar	85
3.3. Textil- és ruházati ipar	86
3.4. Hajóépítés	87
3.5. Gépjárműipar	88

4. ENERGIAPOLITIKA	88
4.1. Energiapolitika tagállami szinten	88
4.2. Közös energiapolitika az olajárrobbanás után	89
5. KÖZLEKEDÉSPOLITIKA	92
6. KUTATÁS-FEJLESZTÉSI POLITIKA	93
6.1. Közösségi intézmények a kutatás-fejlesztésre	93
6.2. Növekvő lemaradás a technikai fejlődésben	94
6.3. Kutatás-fejlesztési keretprogramok	96
7. KÖRNYEZETVÉDELMI POLITIKA	98
7.1. A környezet állapotának romlása	98
7.2. A környezetvédelem mint önálló politika	99
7.3. Közös akciók	100
8. REGIONÁLIS POLITIKA	102
8.1. Regionális egyenlőtlenségek	102
8.2. Regionális politika az ERDF létrehozásától a Strukturális Alapok reformjáig	104
8.3. A Strukturális Alapok és az EIB	106
8.4. A Strukturális Alapok reformja	108
9. A SZOCIÁLIS POLITIKA	110
9.1. Az Európai Szociális Alap	110
9.2. A Szociális Charta	113
VI. A KÖZÖS KÖLTSÉGVETÉS	117
1. AZ EK KÖLTSÉGVETÉS TÖRTÉNETE	117
1.1. A Maastrichti Szerződés újításai a költségvetés tekintetében	119
1.2. A II. Delors-csomag és az edinborough-i megállapodás	120
2. A KÖLTSÉGVETÉS SZERKEZETE	121
2.1. A költségvetés egyes bevételei	121
2.1.1. A vámok	121
2.1.2. A mezőgazdasági lefölözések	121
2.1.3. A VAT-forrás	122
2.1.4. A GNP-forrás	122
2.2. A költségvetés kiadásai	122
2.2.1. Mezőgazdasági politika	122
2.2.2. A strukturális politikák	122
2.2.3. Kutatás-fejlesztés	123
2.2.4. Külső segélyezés	123
2.2.5. Adminisztratív (igazgatási) kiadások	124
3. AZ EK KÖLTSÉGVETÉSÉNEK NÉHÁNY GAZDASÁGI JELLEMZŐJE	124
4. A KÖLTSÉGVETÉSI ELJÁRÁS	126

VII. AZ EU KÜLKAPCSOLATAI	127
1. AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLGAZDASÁGI KAPCSOLATAI	127
1.1. Az EK és az EFTA-országok, az Európai Gazdasági Térség	127
1.1.1. A szerződés tartalma	128
1.2. A mediterrán országok	129
1.3. A Loméi Szerződés	129
1.4. Ázsiai és latin-amerikai fejlődő országok	131
1.5. Az Európán kívüli iparilag fejlett, továbbá egyes újonnan iparosodó országok	131
2. AZ EURÓPAI MEGÁLLAPODÁSOKKAL TÁRSULT ORSZÁGOK	133
2.1. Magyarország és az Európai Közösség (Unió)	133
2.1.1. A társulási szerződés előtt	133
2.1.2. A társulási megállapodás	133
2.1.3. A megállapodás tartalma	135
2.1.4. A Koppenhágai Csúcs kritériumai	137
3. AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS A FÁK ORSZÁGAI KÖZÖTTI KAPCSOLATOK	137
4. A KÖZÖS KÜL- ÉS BIZTONSÁGPOLITIKA	138
 NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ	 141